

CO PÍŠÍ JINDE

V naší pravidelné rubrice vás dnes seznámíme s dalšími názory na téma globalizace. Na nesčetné otázky, které si klademe v souvislosti s globalizací, především v souvislosti s konáním světových summitů a protestů odpůrců globalizace, představujeme názor indického ekonomy **Ámartya Sena** v článku nazvaném **To podstatné o globalizaci**.

Nositel Nobelovy ceny za ekonomii, kterou obdržel v roce 1998, se ve svých pracích věnuje především nejchudším společenským skupinám. Je autorem knihy *Bída a hladomory: esej o nároku a nedostatku*.

Ámartya Sen se v odpovědi na pochybnosti o globálním hospodářském řádu věnuje několika obecným bodům: *1. Anti-globalizační protesty nestojí mimo globalizaci, nýbrž patří do globálních událostí současného světa. 2. Globalizace není žádnou novinkou – již tisíce let postupuje globalizace prostřednictvím cestování, obchodu, migrace, rozšiřováním kulturních*

vlivů, schopností a znalostí (včetně vědy a technologie). 3. Globalizace není sama o sobě žádná bláhosť – ještě před několika málo staletími vládla světu všezačvacující bída a krátký život. Moderní technologie i vzájemné hospodářské vztahy významnou měrou přispěly k porážce této bídy. 4. Hlavní spornou otázkou je – přímo či nepřímo – nerovnost. Nejvýznamnější výzvou dneška je nerovnost mezi státy i uvnitř jednotlivých zemí. Kruční otázka se týká rozdělení potenciálních výtěžků globalizace mezi bohaté a chudé země a mezi různé skupiny uvnitř jednotlivých zemí. 5. Podstatnou záležitostí je rozsah nerovnosti, nikoli jeho podstatné změny – podstatný je masivní rozsah nerovnosti a chudoby, a nikoli to, zda ne svém okraji ještě neroste. 6. Otázka není, zda existují nějaké zisky pro všechny skupiny, ale zda je distribuce zisků spravedlivá. Kde existují zisky ze spolupráce, tam může být mnoho alternativních uspořádání, z nichž na rozdíl od nespolu-

práce bude profitovat každá strana. Je proto třeba se ptát, zda je distribuce zisků spravedlivá a akceptovatelná, a nikoli, zda existuje nějaký zisk pro všechny strany (což může být případ pro mnoho alternativních uspořádání). 7. Aplikace tržního hospodářství závisí na velkém množství různých institucionálních podmínek, které mohou vést k různým výsledkům – tržní hospodářství může vést k mnoha odlišným výsledkům, které závisejí na tom, jak jsou distribuovány přírodní zdroje, jak jsou rozvinuty lidské zdroje, jaká platí „pravidla hry“ atd. 8. Od brettonwoodských dohod se svět změnil – mezinárodní hospodářská, finanční a politická architektura světa byla založena ve 40. letech 20. století v návaznosti na konferenci uspořádanou v roce 1944 v Breton Woods. Celá Asie a Afrika byly tehdy ještě pod imperiální nadvládou; tolerance k nestálosti a bídě byla mnohem vyšší; idea lidských práv byla velmi slabá; moc nevládních organizací se ještě neprojevila; životní prostředí

nebylo považováno za zvlášť významné; a demokracie nebyla rozhodně považována za globální nárok.

[LN, 21.7.2001, © 2000 GLOBAL VIEWPOINT. DISTRIBUTED BY THE LOS ANGELES TIMES SYNDICATE]

Druhý názor, zabývající se otázkou spravedlnosti, představuje publicista **Jaroslav Jírů** v článku **Globalizace prospívá spravedlnosti**. Autor se zde zabývá otázkou mezinárodního humanitárního práva, které nabývá čím dál více na významu. V roce 1998 schválilo Valné shromáždění OSN statut Mezinárodního soudního dvora; ratifikace však bude probíhat ještě několik let. V současné době je tedy pouze naděje na to, že bude existovat systém mezinárodní justice. Ten si bude muset získat legitimitu a aby neznevážil své postavení, bude projednávat jen ty nejvýznamnější příklady porušování lidských práv. I přes současné dílčí úspěchy – Haagský tribunál pro zločiny na území bývalé Jugoslávie – zůstávají zločiny na různých místech světa nepotrestány (Kambodža, Čechensko). Proto musí být skutečná spravedlnost globální.

[MF DNES, 21. 7. 2001]

Kauzou brněnského Janáčkova divadla se v článku **Löw navrhuje divadlo zbořit** zabývá **Andrea Pavelková**. V současné době probíhá v Brně problematická rekonstrukce Janáčkova divadla, budovy, která byla postavena v letech 1960 – 65. Brněnský radní Ing. arch. Jiří Löw se domnívá, že zboření stávající budovy divadla a výstavba nového by byla výhodnější, než v současné době probíhající mnohamilionová rekonstrukce. Mezi výhody výstavby nového divadla patří zejména to, že současné moderní technologie zakládání staveb by vyřešily problémy s havarijní statikou dosavadní budovy, částečně by se vyřešil problém parkovacích míst v centru Brna, nový projekt by umožnil instalovat v interiéru moderní techniku a také by zde mohlo vystupovat více divadelních souborů současně.

[MF DNES, 19. 7. 2001]

Pokusem o hodnocení současné české moderní architektury je článek **Jana H. Vítvara** **Jaká jsi, moderní česká architekturo?** I když i dnes vznikají urbanistické omyly podobné pražské Nové scéně z 80. let, můžeme je dnes alespoň veřejně kritizovat. Například hotel Sen v kýchovitém hradním stylu nedaleko dálnice D1 nebo hotel Don Giovanni v Praze 10.

O Zlatém Andělovi Francouze Jeana Nouvela se nejdříve psalo pochvalně, přesto však tato stavba v prestižní soutěži Grand Prix Obce architektů nedostala ani čestné uznání. Podle porotců zmíněné Grand Prix naopak dostaly ocenění „nejlepší novostavba roku 2001“ startovní domy v Rudníku, přestože, jak se později ukázalo, i architektonická krása se může totálně lišit od její uživatelné hodnoty (domy jsou téměř neobyvatelné a město je s projektanty a dodavateli v právním sporu).

Naproti tomu individuální bydlení se zlepšuje. Podle šéfredaktora časopisu *Architekt* Jiřího Horského se vily známé u nás pod pojmem „podnikatelské baroko“ staví stále méně. Řada klientů už je poučená a chce investovat do něčeho trvalejšího. Vloni vznikla třeba vila v Čerčanech od Jiřího Smolíka a Zdeňka Rychtářika, jež dokonale zapadá do okolní přírody. Podobně příjemný je rodinný dům na Zlaté stezce od Vladimíra Nováka a Jaromíra Veselého, zapuštěný do svahu nad Labským údolím nebo rodinný dům v Mukařově od Ivana Kroupy.

Článek se zabývá také prosazením se našich architektů v zahraničí. V současné době jsou možnosti práce v zahraničí velmi omezené. Architekti pracují na zakázkách oficiálně jako pouzí kresličti – designéři, protože přiznat své autorství stavby jim zakazují zákony. To by měl zrušit „Protokol o výkonu profesní praxe v hostitelské zemi“, který na konci května podepsala Česká komora architektů s profesní organizací amerických architektů (NCARB). Až protokol vstoupí v platnost, dovolí architektům v zámoří otevřeně pracovat s titulem „zahraniční architekt spolupracující s domácím architektem“. Podobnou dohodu by chtěla mít s USA i Evropská unie, kde jsou pro architektky zatím velmi nevyrovnané podmínky.

Závěr článku si klade otázku, zda přijdou v architektuře „zlatá léta“, podobně jako koncem 19. a začátkem 20. století u nás skvělé stavby ve stylu secese, kubismu i funkcionalismu. Na ně se s obdivem díval celý svět. Snad jen nedávno otevřený Tančící dům v Praze by se s předválečnou kvalitou mohl měřit. I zahraniční ohlasy na tuto budovu napovídají, že česká architektura má stále co říci.

[MF DNES, 22. 6. 2001]

Dva tábory, dva názory – o dvou protichůdných pohledech místních obyvatel na zapsání obce Holašovice do seznamu světových památek UNESCO informuje člá-

nek **Klára Chábové** **Zvykejte si na slávu**. Po zapsání osady v roce 1998 do prestižního světového seznamu se život obyvatel změnil k nepoznání. Jen za loňský rok navštívilo obec od června do října téměř dvanáct tisíc lidí. Část obyvatel tuto novou aktivitu vítá – jsou to především drobní podnikatelé. Opravy domů si však nemůže dovolit každý. Tyto opravy jsou nejen náročné na investice, ale především tím, že musejí být konzultovány s památkáři. Dotace osada získává z programu Obnova venkova a od Vesnické památkové rezervace, další finance pak získává z cestovního ruchu. Obec se v současné době snaží vybudovat infocentrum, v němž by měl být vybudován také penzion, neboť ubytovací kapacity v osadě chybí. Dalším problémem je pak nedostatek vody. Obyvatelé odebírají vodu z lesních pramenů zdarma, ale v létě, kdy prameny vysychají, vody ubývá. Zpracovaná studie prokázala, že nejlepším řešením je napojení osady na jankovský vodovod. Obyvatelé obce však s tímto řešením nesouhlasí.

[LIDOVÉ NOVINY, 4. 7. 2001]

-tb-

Fejeton **Evropa v Řevnicích** uveřejněný v rubrice *Poslední slovo* Lidových novin od **Ludvíka Vaculíka** je, jak už u tohoto autora bývá, svéráznou a originální obhajobou tradičních hodnot českého maloměsta. Autor si jel do Řevnic objednat dva dorty k oslavě svých narozenin. Hledaje cukrárnu, vnímal osobitý ráz náměstí. Je zhruba čtvercové, stíněné stromovím, domy jsou jednopatrové. Podle autora dělá náměstí spíše kašna než banka. Kromě kašny mají na náměstí hospodu se stoly na chodníku. Autor napočítal na náměstí čtrnáct obchodů a služeb. Také je na náměstí ovšem obecní úřad a kostel. Jít tímto náměstím něco zařadit znamená vstoupit do společenských styků. Uspořádání tohoto prostoru je výsledkem vývoje vztahů a zájmů. Je to sociální a kulturní obraz obce, jak se vyvíjel po staletí.

Dále autor fejetonu uvažuje, co se stane s tímto náměstím v Evropské unii. Je nebezpečí, že ta kašna, ty domy, ty stromy tu budou, ale stanou se holou kulisou. Autor žasne, že se u nás nenašel politik evropského vychování, jenž by chránil vysloveně takováto místa. Každá strašilka dubová je hájená, ale biotop lidské kultury je ničen pro zisky kohosi, kdo tam ani nežije.

[LIDOVÉ NOVINY, 24.7.2001]

-jm-